

Globalizacija i kršćanstvo

Kulturni identiteti i svjetsko upravljanje

*Pierre de Charentenay**

Sažetak

Globalizacija ima mnogostruke učinke, među kojima su i ubrzana razmjena i povećavanje nejednakosti. Na to su kršćani često negativno reagirali, no i oni shvaćaju da ta pojava može imati pozitivne vidike, osobito u širenju demokratskih ideja. Slijedi kulturna globalizacija u kojoj mediji preuzimaju važnu ulogu. Religije su pod utjecajem tih novih pojava te se spram njih mogu osjećati ugroženima. Negativne su reakcije stvarno iskušenje s porastom populističkih stranaka u Europi. Postoje i odgovori na te pojave. Oni se najprije pojavljuju kroz lokalni razvoj, koji je ključ identiteta, no potrebne su i međunarodne regulacije da bi ekonomija ostala u službi čovjeka i njegova razvitka. Crkva je snažno zahtijevala osnivanje istinsko-ga svjetskog autoriteta, koji će biti kadar upravljati međunarodnim napetostima. Postoje doduše mnoge ustanove, no one moraju naučiti surađivati. Konačno, dužnost je građana da izražavaju svoju želju vladanja globalizacijom vlastitim udru-gama. Djelovanje civilnog društva otvorit će globalizaciju kontroli, da bi se napre-dovalo prema zajedničkom dobru.

Ključne riječi: globalizacija, kršćanstvo, kultura, upravljanje, ekonomija, sudar ci-vilizacija

Uvod

Globalizacija koja postoji u suvremenom svijetu uvjetuje naše živote. Donosi nam mnogo pozitivnih novosti, ali i postavlja brojne probleme, posebno s ekonomskog vidika, razvitkom nejednakosti, i gledajući na kulturu, pitanja identiteta. A kad je riječ o identitetu, nužno se govori o mjesnom, nacionalnom i vjerskom identitetu.

Što kaže kršćanstvo o tim novostima? Što kaže Katolička crkva o tim pojavama? Predmet je golem i tiče se mnogih pojava. Poći ću od karakteristika ekonom-

* Prof. dr. sc. Pierre de Charentenay, Faculté des jésuites de Paris, glavni i odgovorni urednik *Études*, revije za suvremenu kulturu. Adresa: 35 bis rue de Sèvres, 75006 Paris, Francuska. E-mail: pierre.de-charentenay@ser-sa.com Članak je izvorno napisan na francuskom, a na hrvatski ga je jezik preveo Ivan Hang.

ske globalizacije da bih istražio reakciju kršćana na nju. Nastavit ću s kulturnom globalizacijom da bih onda promotrio identitetske reakcije. Ispitat ću dva sredstva vladanja njome: lokalni razvoj i svjetsko upravljanje.

1. Značajke globalizacije

Treba najprije podsjetiti na neke značajke globalizacije, jer one utječu na temu o kojoj raspravljamo.

1. Razmjene su se u prošlosti uvijek događale, između svih dijelova svijeta; u tom smislu globalizacija nije nešto novo. Novost je uopćenje kretanja. Globalizacija se ne tiče samo gospodarstva. Ona za sobom povlači sva područja ljudskog i društvenog života u međudjelovanju pojava: ekonomski razvoj uzrokuje opće zagađenje koje proizvodi probleme okoliša, sušu u Africi, povećanje gladi. A nova je također i važnost medija. To stvara osjećaj pripadnosti, ali i frustracije. Identiteti se ovdje više ne pronalaze. Pojedinci gube svoje korijene i svoje kulture. Kao da njima gospodari netko tko ih obuhvaća bez da to mogu kontrolirati.

2. U svim tim kretanjima ne postoji mnogo javne inicijative. Nekad su prinčevi i kraljevi preuzimali inicijativu kako bi organizirali velike ekspedicije. Katkad su se trgovci povezivali s njima kako bi poticali razmjenu. Danas to čine poduzeća: privatiziranje tog fenomena zasjenjuje imperativ zajedničkog dobra. Države su prevladane. One više ne nadgledaju ni trgovinu ni proizvodnju. Našli smo se u logici privatnog prisvajanja dobara i izvora. To uopće nije u kršćanskoj tradiciji.

3. Brzina fenomena. Sve se to dogodilo kroz tridesetak godina. Tu brzinu dugujemo tehničkim otkrićima kao što su računalo ili kontejner (za prijevoz robe). No društva i društveni odnosi se razvijaju drukčijim ritmom. Kulture i mentaliteti općenito se razvijaju vrlo polako. Društveno vrijeme nije ekonomsko vrijeme. Najumniji i najučelniji znaju to iskoristiti jer se brzo prilagođuju. Drugi ostaju na rubovima. Ako se ne prati sve što se razvija, brzo se zaostane. Riječ je o globalizaciji u kojoj svatko ima svoju brzinu.

4. Najočitiiji učinak globalizacije je povećanje nejednakosti. Izdvajaju se tri skupine: 800 milijuna ljudi koje žive na višem životnom standardu, zatim 3 do 4 milijarde stanovnika koji žive dobro, ali skromno, s dosta sporim, no realnim napretkom (Kina, Indija), te konačno 2 milijarde stanovnika koje ubrajamo u zemlje koje su najmanje napredovale (NNZ), i koji žive s otprilike jednim eurom na dan. U 30 godina svjetskog razvitka nejednakosti između 20% najbogatijih i 20% najsiromašnijih i više su se nego udvostručile. Neka područja postaju međunarodnim četvrtim svijetom. Taj je opis dakako vrlo općenit i ne može uključiti sve nijanse koje bi bile neophodne za analizu nejednakosti u kojima se živi u svakoj zemlji.

Tome treba dodati da postoje pojave siromaštva koje nisu ovisne o globalizaciji: u Africi prijeto glad za 40 milijuna osoba zbog unutrašnjih problema u politici, diktaturi, ratovima, etničkim sukobima.

2. Reakcija kršćana na globalizaciju

Kršćani prema globalizaciji općenito imaju kritičan stav, prvenstveno zbog fenomena nejednakosti. Previše se toga stavlja na račun ekonomskog, liberalnog i globalnog razvitka, dok solidarnost i zajedničko dobro nisu zadovoljeni.

U pitanju je i sama dinamika razvitka, nesposobnost država i međunarodnih institucija da preuzmu svoju odgovornost, dakle osjećaj nekontrolirane dinamike, kao što je to pokazala financijska kriza 2009. godine. Kršćani se ne slažu s krajnjim liberalizmom ekonomske međunarodne scene i u prvom redu financijske sfere. Izgleda da je ta globalizacija nespojiva s logikom politike, tj. nije otvorena demokratskoj raspravi.

Ipak, kršćani se slažu da globalizacija sadrži i pozitivne vidike. Iza te pojave zapravo se razvija univerzalnost svijeta. Globalizacija gradi jedinstvo, osjećaj uzajamnosti i pripadanja zajedničkoj zemlji. Mogući mnogostruki odnosi i dodiri sa svijetom u stvarnom vremenu dokidaju sve podjele i granice. U zori smo univerzalnosti čovječanstva koje nastanjuje isti planet.

Ne treba dakle proklinjati globalizaciju. Ona je donijela izvanredno obogaćenje sa svih gledišta: na razini razvitka, susreta kultura, sposobnosti zajedničkog života. Globalizacija konkretno ostvaruje jedinstvo čitavoga čovječanstva koje katoličanstvo naviješta kao nadu. Ona može služiti većem razumijevanju među narodima, miru i razvitku.

Vrijednosti se mogu dijeliti — tako su ljudska prava postala zahtjev za sve vlade. Oni koji ih odbijaju, izbačeni su iz međunarodnih udruženja. Demokratske su ideje zarazne. One se primjenjuju svugdje i nastavljaju svoje napredovanje. Vidjeli smo ih u arapskom svijetu koji je bio uzdrman revolucijama i promjenama. Dva diktatora su već pala. To je plod globalizacije vrijednosti. Postoji dakle pozitivna strana globalizacije.

3. Kulturna globalizacija

Globalizacija uvelike nadilazi ekonomiju. Ono što će najviše pogađati osjećaje identiteta kulturne su evolucije u presjeku industrije i kulture. Jer kultura je postala industrija, vezana uz razvoj tehnike (osobito prijelaz na sve što je elektronsko).

Velike medijske kuće postale su industrije, često u vlasništvu velikih grupa koje imaju mnogostruke djelatnosti. Moraju biti isplative i zarađivati. Treba dakle navoditi javnost prema lakim programima, koji su nejčešće okrenuti nacionalnim problemima, senzacionalnim događajima, dramatizaciji aktualnosti.

No treba također poduzeće učiniti isplativim, tj. isplativim učiniti programe — to će biti globalizacija emisija prodanih po cijelom planetu (američke serije prodane posvuda, francuski program koji preplavljuje Afriku itd.), a s druge strane štedjeti na onome što je skupo, kao što je informacija. Svi su veliki mediji umanjili uloge u pokrivanje stranih događaja. Danas smo slabije obaviješteni o stranim no-

vostima nego u prošlosti. Šalju se posebni izvjestitelji na teren u vrijeme velikih događaja (Haiti, Japan), a ostatak vremena se govori samo o domaćem, te se vrlo brzo zaboravlja ono što se događa negdje drugdje.

No kultura se ne zbiva samo kroz medije; zbiva se kroz načine života, načine trošenja, kroz kuhinju. Od Bamakoa do Pekinga jest će se pizze i hrana iz McDonaalda. Međunarodni lanci prodaju svugdje iste proizvode. Zračne su luke slične posvuda, poslovne su četvrti iste, središta gradova počinju imati iste mreže usluga u cijelom svijetu, iako je arhitektura različita.

Sve jača koncentracija multinacionalnih društava čini jednakima mjesta i načine potrošnje.

Globalizacija se ne tiče dakle samo ekonomije. Ona se odnosi i na kulturu, na način života, potrošnju i mentalitete. Taj se vidik rjeđe ističe jer je manje izravno problematičan, ali je također bitan kao i prethodni. Na mnoge načine globalizacija čini život lakšim, jer je sve standardizirano. No treba se pitati o učincima istih.

Hoće li se zbiti kao s biološkom različitošću: sve veće nestajanje kulturne i društvene raznolikosti? Učinci su vidljivi već u nestajanju jezika — svake godine nestane ih desetak. Ide li se prema nestajanju posebnih identiteta?

Hoće li poopćavanje liberalne ekonomije preoblikovati sve vrijednosti solidarnosti koja se svuda proživljava, dakle i kulture? Hoće li ekonomski gubitnici postati i kulturni gubitnici?

Taj proces utječe i na religije, jer razvitak globalizacije potrošnje i kulture nema ništa religioznog. On sudjeluje u općem gibanju sekularizacije i pojačava ga, dajući mu međunarodnu legitimnost. Globalizacija nije a priori antireligiozna. Taj je pokret više agnostičan. No on nudi alternativu tradicionalnom religioznom horizontu, posebno u Europi. To remeti religioznu praksu, prenošenje vrijednosti generacijama koje slijede i mjesto religija u lokalnoj ili nacionalnoj kulturi. Ugroženi su dakle identiteti, u svojim kulturnim i religioznim sastavnicama.

Linije laicizacije mogu se pomicati jer se mentaliteti mijenjaju. Svaka zemlja treba naći svoj vlastiti oblik laicizacije. Modeli su nužno različiti prema povijesnoj tradiciji, ali načelo razdvajanja crkve od države temelj je slobode za građane, a onda i odgovornosti za kršćane, koji moraju zauzeti svoje mjesto u javnoj raspravi. Laicizacija, dobro shvaćena, ne odbacuje vjeru u privatnom prostoru. Naprotiv, poziva je da se izrazi, poštujući demokratska pravila.

4. Identitetska reakcija i šok civilizacija

Razumljivo je da postoje reakcije na te preobrazbe, budući da vrijeme društva teče polaganije nego li vrijeme ekonomije.

Postoje negativne reakcije na globalizaciju: zatvaranje granica i inzistiranje na vjerskoj ili etničkoj ideologiji kako bi se ponovno našao identitet koji se nalazi pod prijetnjom. Teška i vrlo nejednaka ekonomska situacija očito je povoljan teren za to zatvaranje. Odbijanje globalizacije razumljivo je rješenje.

Populizmi svake vrste, koji prisiljavaju ekonomije na opasna prilagođavanja, niču u današnjoj Europi zbog učinaka ekonomske globalizacije. Riječ je o procesu koji nije započeo danas. Tekstilne industrije i crne metalurgije napustile su Europu sedamdesetih godina. No to je bilo u godinama razvoja, što danas više nije slučaj. Kriza je generalizirana, a društvene napetosti vrlo jake.

Ta populistička reakcija nije samo ekonomska nego i kulturna. Često sadrži u sebi odbijanje stranaca. Nekad je reakcija na to mogla biti marksistička, no danas to nije moguće. Ona dakle traži nove temelje. Napada strance i sve one koji potiču razmjenu i komunikaciju.

U zemljama trećeg svijeta odbijanje ulaska u sekularizirani i zapadni tehnički svijet često je simbolizirano odbijanjem Amerike. To nam dobro pokazuje različite dimenzije globalizacije, što je preuzelo posebno žestok obrat oko teorija »sukob civilizacije«. Taj je izraz dopustio da se zaoštre razlike. Ali on je isticao suprotnosti i izazove tj. borbu, više nego poticanje na svjetski suživot. Otuda Al Qaïda i teroristički pokreti.

Kršćanski je stav o ovim temama nijansiran u ime mira i pravde. On poštuje nacionalne kulture i brani ih. U poznatom govoru u UNESCO-u u Parizu 1981. Ivan Pavao II inzistira na odnosima nacije i kulture. Po toj vjerodostojnoj kulturi nacija može biti subjekt vlastite suverenosti. Ali on jasno odbija nacionalizme i njihovo očitovanje. Traži i propovijeda otvaranje, prihvaćanje, promjenu.

U istom govoru Ivan Pavao II naglašava ulogu masovnih medija »koji moraju postati sredstvo izražavanja društva. Moraju voditi računa o nacionalnoj kulturi i njezinoj povijesti«. Taj zahtjev za autonomijom medija u suprotnosti je s ovisnošću u kojoj se nalazi mnogo zemalja na tom planu.

Obrana identiteta nije dakle nužno negativna ili zaostala. No ona mora biti odmjerena. Na to ćemo podsjetiti u onom što nazivamo »lokalni razvitak«. Ali ostaje činjenica da su manjinske kulture u teškoćama, da velike skupine kulturne industrije gospodare cijelim svijetom i oblikuju potrošnju. Ne treba podcijeniti stvarnost te kulturne nadmoći niti osjećaje koje ona može prouzrokovati.

Jesmo li u slijepoj ulici? Treba li se odreći pokušaja da se upravlja tim konfliktima i napetostima? Elementi rješenja mogu se naći na dva kolosjeka: u lokalnom razvoju i svjetskom upravljanju.

5. Lokalni razvoj i svjetsko upravljanje

Ako postoje neuravnoteženosti koje je uvjetovala globalizacija, jasno je da treba pokušati tražiti rješenja u održivom razvoju na planetarnoj razini, razvoju koji može ostvariti sintezu ekonomske učinkovitosti, društvene kohezije te političke i kulturne slobode.

No što činiti pred tako širokim i složenim fenomenom? Nećemo moći nikada postići utjecaj na toliko veliki broj problema. Razmislimo najprije o mogućnostima lokalnog razvoja.

5.1 Promicanje lokalnog razvoja

U središtu ekonomija i kultura su narodi. Oni moraju postati partneri u donošenju odluka koje se njih tiču. Otuda važnost odgoja pučanstva za inicijativu i za kreativnost, najboljih pokretnih sila razvitka. Nema boljeg faktora razvitka od osobne odgovornosti. Kršćanstvo to opetovano govori: čovjek svoje dostojanstvo nalazi u vršenju svoje slobode i svoje odgovornosti. Isto vrijedi i za narode.

Lokalni je razvoj ključ identiteta jer dopušta stanovništvu da ostane ono što jest, budući da je odlučivalo o svom razvitku. On ga ne prisiljava da se zatvori religiji ili etnosu. U vremenu laicizacije i građanstva volja naroda trebala bi biti dovoljna. To su pokazale revolucije arapskog proljeća. Ni religija, ni izvanjske sile nisu bili nositelji tih promjena. Nije dakle potrebno zatvarati se u neki zatvoreni identitet.

Pred šokom globalizacije trebalo bi se pozvati na sposobnost lokalne utopije stanovništva. Banke ili narodne zadruge preoblikovale su kapacitet ulaganja kapitala tisuća obitelji da bi krenule od malih lokalnih ekonomskih aktivnosti koje su im omogućavale život i ponovno pokrenule izgradnju lokalnog gospodarstva. Subsidiarnost, temeljno načelo društvenog nauka Crkve, ističe nužnost preuzimanja odluka na razini po mogućnosti što bližoj pučanstvu. U tom se sastoji kreativnost. Tako se bolje poštuje dostojanstvo svakoga.

Lokalni ekonomski pogoni ne mogu računati da će im velika inozemna poduzeća osigurati potpuni razvitak zemlje ili regije. Naprotiv, međunarodna je računica loša savjetnica kad je u pitanju lokalno.

Uz pitanje lokalnog, valja se suočiti s pitanjem duga. Ono je vezano na troškove i zajmove, katkad neodgovorne, koji potpuno padaju na zemlju koja posuđuje. Nekad su se ti odgovorni zvali Marcos, Mobutu, Menen itd. Danas oni više nemaju imena, jer su banke one koje su prekomjerno posudile i stavljene su na milost i nemilost tržišta. A države su one koje nisu znale voditi svoje financije. Ponekad nisu htjele primijeniti zakon sa strogošću, omogućujući da se razvije korupcija od strane građana ili velikih institucija. Taj neuspjeh države pada na cijelu zemlju, redovito na najslabije.

Riješiti problem dugovanja znači dopustiti lokalnom da ponovno preuzme svoju autonomiju. To je učinio Island kad je odbio platiti dugove banaka. Riječ je o potezu koji nije svugdje moguć, ali on je to učinio. Ne radi se tu o hvaljenju zatvaranja u lokalno, nego o promjeni logike globalizacije po kojoj se lokalno mora prilagoditi bez ikakve vlasti nad vlastitom sudbinom. Osnova razvoja je kreativnost stanovništva, ali u isto vrijeme ono mora ostati otvoreno prema van, i iz ekonomskih razloga, ali i da bi ostali u tijeku te globalizacije koja također ima svoje prednosti.

To znači da lokalni dinamizam uvelike počiva na odgoju. Osposobljena i obrazovana mladež znat će se oduprijeti kušnji da se zatvori u sebe. Znat će uzeti stvari u svoje ruke, zahtijevati demokraciju i poštivanje zakona. Ali ona mora biti dobro obrazovana u školama i na kvalitetnim sveučilištima gdje je na prvom mjestu prenošenje znanja i ljudska formacija. Sve su razine važne, od temeljne formacije do

najsuvremenijih specijalnosti, s oštrinom duha i kompetencijom inteligencije. Država snosi odgovornost na tom području. Ona pred tim ne može uzmaknuti, kao ni privatne institucije i crkve. U igri je naime budućnost svake zemlje, i svatko je za to odgovoran.

Obratimo pozornost i na istraživanje elemenata svjetskog upravljanja.

5.2 Istraživanje međunarodne regulacije

Govoreći o globalizaciji, ulazimo u raspravu o liberalizmu, koja je složena, budući da se danas sloboda više ne može osuđivati. Katoličko stajalište prema liberalizmu također je nijansirano, što treba učiniti i spram pitanja ekonomije: Crkva je za slobodu, ali ne za liberalizam. Apsolutno je dakle nužno dati liberalizmu neki okvir. To se može učiniti u nacionalnom okviru, svatko to zna. Tako treba biti i u međunarodnom okviru.

Vraćamo se konačno na staru ideju, izraženu u tradiciji Crkve već od 19. stoljeća, koju je ponovio Pio XII te posebno Ivan XXIII. U enciklici »*Pacem in terris*« (br. 130–145) on je već tada napisao:

U današnje doba (1963) univerzalno opće dobro postavlja probleme koji imaju svjetske razmjere i s kojima se moguće adekvatno suočiti i riješiti ih jedino djelovanjem javnih vlasti, koje imaju širinu, strukturu i sredstva svjetskih razmjera; naime, djelovanjem javnih vlasti, koje su sposobne da efikasno djeluju na svjetskom planu. Tako, dakle, moralni red zahtijeva da budu ustanovljene takve vlasti.¹

A Pavao VI u govoru pred Ujedinjenim narodima pita: »Tko ne bi zapazio potrebu da se progresivno stvori svjetski autoritet sposoban da djeluje u zakonodavnim i političkim domenama?« Na Papinskoj akademiji društvenih znanosti Ivan Pavao II rekao je u travnju 1997: »Što je tržište globalnije, to mora biti uravnoteženije globalnom kulturom solidarnosti, pozornom na potrebe najslabijih.« Da su se sve te riječi uzimale ozbiljno, ne bi bilo financijske krize 2009. godine.

Benedikt XVI kaže istu stvar u svojoj enciklici *Caritas in veritate*, inzistirajući na stvaranju svjetskog autoriteta. On mu daje znatnu ulogu u financijama, migracijama, klimi itd. Dotični bi autoritet morao intervenirati na polju financijskih transakcija, komercijalnih izmjena, investicija itd. za sveopće zajedničko dobro.

Europa je u tom smislu primjer: euro je lokalni odgovor na monetarnu nestabilnost, strukturni su fondovi instrumenti solidarnosti među regijama itd. No financijska kriza 2009. godine pokazala je granice solidarnosti sporošću Europske unije u pomaganju zaduženim zemljama.

Naravno, na te projekte vrlo loše gledaju velika poduzeća, budući da politika ometa njihove projekte. Čak ni kršćanski poslodavci ne vole slušati kad se govori o projektima ustroja međunarodnog i ekonomskog prostora.

1 *Pacem in terris — Mir na zemlji*, enciklika sv. oca pape Ivana XXIII, Herausgegeben vom kroatischen Seelsorgeamt, Professor P. Krsto Susnjara, Gesamtherstellung druckstudio Köln, str. 35, (br. 137).

Nije tako očito kako regulirati svjetsku ekonomiju, jer već postoje pravila koja su sklona razvijenom svijetu. Velika ograničenja razvitku leže u protekcionizmu sjevernih zemalja u odnosu na otvaranje njihova tržišta. Više južnih zemalja ima manju dobit jer ne mogu prodati svoj šećer ili svoj pamuk u Europsku uniju. Ograničavanje izvoza njih veoma skupo stoji.

Na sreću, razvija se Svjetska trgovačka organizacija (STO)², koja sve više jača. Njezin ravnatelj Pascal Lamy traži da se proširi dnevni red pregovora. Uspio je u rasprave uključiti pitanje okoliša, no ne i društvena pitanja, jer se treći svijet tome protivio iz straha od miješanja u vlastite metode proizvodnje. Treba pozdraviti ono što je učinjeno, ujedno žaljeti što je to i ograničeno, jer se, zajedno sa STO–om, ostalo na međuvladinom sustavu gdje sve ovisi o dobroj volji. Nema institucije koja se brine za opće dobro.

Sa svoje strane Međunarodni monetarni fond (MMF)³ je samo banka i ništa više. Potrebna je suradnja drugih svjetskih institucija i ne smije se dopustiti da on djeluje sam. Neophodna je suradnja Ujedinjenih naroda, Međunarodne organizacije rada (MOR)⁴ i STO–a, no prilagođavanje međunarodnih pravila vrlo je sporo jer se države najprije brinu za svoj neposredni nacionalni interes.

Možda je najteža činjenica da globalizacija dovodi u sukob slojeve s poteškoćama s obiju strana, i onih koji žive u bogatstvu i onih u siromaštvu. Stanovništvo s poteškoćama u bogatim zemljama protivi se stanovništvu s poteškoćama najsiromašnijih zemalja. Rješenje bi bilo u solidarnosti na sjeveru između različitih slojeva stanovništva, što bi omogućilo da se otvore granice trgovini koja dolazi s juga. O tome nam društveni nauk Crkve može dati precizne naznake: zajedničko dobro, solidarnost, univerzalna namjena dobara. Dakle u našim bismo zemljama trebali prilagoditi ta etička pravila.

6. *Građansko društvo koje treba ponovno oživjeti*

Iza ovih se pravila postavlja pitanje javnoga mnijenja. Neće naime biti napretka ako institucije ne osjete pritisak javnog mišljenja. To pak mišljenje je teško mobilizirati na međunarodnoj razini. Možemo žaliti što Svjetski društveni forum ima tako malo utjecaja na tom području. Suviše je ekstreman i suviše podijeljen da bi davao prijedloge koji bi bili učinkoviti na međunarodnom planu.

No možda su i druge metode moguće. U svojoj enciklici *Caritas in veritate* Benedikt XVI poziva na razmišljanje sve nedržavne činbenike svjetske pozornice.

2 Svjetska trgovačka organizacija — franc. *Organisation mondiale du commerce* (OMC) ili eng. *World Trade organization* (WTO) — osnovana je i službeno otpočela s radom 1. siječnja 1995. godine.

3 Međunarodni monetarni fond — franc. *Fonds monétaire international* (FMI) ili eng. *International Monetary Fund* (IMF) — trenutno ima 184 zemlje članice.

4 Međunarodna organizacija rada — franc. *Bureau international du travail* (BIT) ili eng. *International Labour Organization* (ILO) — osnovana je 1919. godine i postala je prva specijalizirana agencija UN–a 1946. godine.

Svjetski autoritet, koji nije skup država, sinergija je svih sudionika, dakako država, poduzeća, ali i sindikalnih organizacija i svih nevladinih organizacija i sudionika civilnog društva.

Papa razmišlja i o »moći potrošača i njihovih udruga« (§ 56). Po njemu »potrošač« ima društvenu odgovornost. Velika multinacionalna poduzeća boje se takvih gibanja jer nemaju nikakve moći nad tim strujama, koje jačaju i mogu za svoj razvitak koristiti sredstva kao što je internet. Tisak može povezivati ta gibanja. Civilno društvo, aktivno i pozorno na ono što se događa, omogućilo bi da tržište ostane kontrolirano. U tom su smjeru poduzete mnogostruke inicijative. Etički fondovi razvili su se toliko da su prikupili 10% svih štednji u Sjedinjenim Američkim Državama. Proizvodi s ekološkim i etičkim oznakama pojavljuju se na tržištu, primjer tomu je kava. Pojavljuju se i dućani s istim principima kao što je npr. Oxfam⁵, a uskoro se očekuju i slični supermarketi.

Aktivnije građansko društvo jedan je od ključeva vladanja globalizacijom. Ono postavlja pitanje političke izobrazbe i građanske odgovornosti svakoga člana društva.

Zaključak

U članku su navedena neka razmišljanja o odnosu globalizacije i kršćanstva. Riječ je o vrlo dubokoj preobrazbi društvenog, nacionalnog i međunarodnog života koja od nas zahtijeva zauzimanje stava kao i preuzimanje odgovornosti radi rješavanja lokalnih problema i pitanja razvoja. Ta preobrazba nameće temeljno pitanje o kvaliteti života i budućnosti čovječanstva. Problemi okoliša i globalnog zagrijavanja dodatno opterećuju prethodna pitanja te čine njihovu regulaciju još potrebnijom. Do rješenja se neće doći bez osobnog angažmana.

Kršćani s posebnom pozornošću prate ove promjene kako bi obranili slobodu i dostojanstvo čovjeka. Kršćanska baština i tradicija pozivaju na odlučnost radi obrane zajedničkog dobra kad je ono ugroženo. Budnost je kršćanski imperativ, a njegova svrha je otvorenost prema drugome. Kršćanin se mora opirati svakoj kušnji malodušnosti kao i svakom populizmu u ovim vremenima krize i promjene. Njegov pogled je trajno usmjeren prema budućnosti. On živi u nadi koja omogućava neprestano gledanje s onu stranu sadašnjosti.

Evo, to je nekoliko refleksija koje vam predlažem u vezi globalizacije i kršćanstva. Ta vrlo duboka preobrazba društvenog i nacionalnog života zahtijeva osvješćivanje, buđenje odgovornosti kako bismo ponovno zavladaali sami sobom i svojim razvojem.

5 Grupa Quakera, socijalnih aktivista i akademika iz Oxforda, osnovala je Oxfam 1942. godine kao *Oxford Committee for Famine Relief*.

Globalization and Christianity

Cultural Identity and World Government

Pierre de Charenntenay^{*}

Summary

Globalization has multiple effects among which are the acceleration of change and increase in inequality. Christians have often reacted negatively to this, however they do understand that this phenomenon can have positive aspects, particularly in the spreading of democratic ideas. The globalization of culture follows, and here the media take on a major role. Religions are also influenced by new contacts and may feel endangered. Negative reactions are a true temptation, evident in the rise of populist parties in Europe. Answers to these deviations exist. Firstly, they are to be found in local development, the key to identity, however international regulation is needed for the economy to remain in the service of man and his development. The Church has firmly demanded that a true secular authority be established which would be capable of controlling international tensions. Many such institutions do exist, but they must learn to collaborate. Finally it is the citizens' duty to manifest their desire to overcome the constraints of globalization through local organizations. It is the activity of civil society which will open globalization to control so as to advance the common good. Key words: globalization, Christianity, culture, management, economy, clash of civilizations

^{*} Prof. dr. sc. Pierre de Charentenay, Facultés jésuites de Paris, Editor-in-Chief of Études, Review of Contemporary Culture. Address: 35 bis rue de Sèvres, 75006 Paris, France.
E-mail: pierre.de-charentenay@ser-sa.com